

بررسی و تعیین مناسب‌ترین تناوب زراعی گندم دیم

اکبر حقیقتی ملکی

موسسه تحقیقات کشاورزی دیم مراغه

در بیشتر مناطق خشک و نیمه خشک که دیمکاری در آنها رایج است رطوبت خاک عمده‌ترین عامل محدودکننده رشد گیاه است با اجرای صحیح تناوب زراعی به جای آیش و خالی ماندن زمین می‌توان ضمن تولید محصول جانبی در کنار گندم از ایجاد فرسایش آبی و بادی در زمین‌های خالی دیم جلوگیری کرده و با ایجاد پوشش گیاهی در فصل آیش باعث حفظ آب و خاک در زمین شده و در نهایت باعث افزایش حاصلخیزی خاک و افزایش تولید محصول گردید. تیمارهای آزمایش عبارت بودند از: ۱- گندم - نخود ۲- گندم - عدس ۳- گندم - ماشک ۴- گندم - گندم ۵- گندم - آیش توصیه شده ۶- گندم - گلرنگ ۷- گندم - جوبهاره ۸- گندم - آفتابگردان، که در سه تکرار در هر دو قطعه به مدت ۵ سال از سال ۷۴ تا ۷۹ به اجرا درآمد. نتایج نشان می‌دهد که اجرای تناوب زراعی گندم با یکی از محصولات نخود یا عدس باعث افزایش تولید گندم و افزایش سود اقتصادی از زمین می‌گردد در ضمن علاوه بر تولید محصول گندم مقداری محصول جانبی و کاه و کلش نیز تولید گردیده که باعث بهبود فعالیت زراعی با پرورش دام خواهد شد. با احتساب تمام هزینه‌های کاشت و داشت و برداشت از قبیل هزینه‌های کارگری و بذر و کود و عملیات مبارزه با علف‌های هرز و خرمن‌کوبی و حمل، قیمت محصولات تولید شده اعم از دانه و کاه و کلش، سیستم تناوبی گندم - نخود دارای بالاترین سود ناخالص و گندم - عدس دارای بالاترین سود خالص (پس از کسر هزینه‌ها) نسبت به تیمارهای گندم - آیش و یا گندم - گندم داشته است. تیمار تناوبی گندم - گندم (کاشت مداوم گندم دیم) حتی از تیمار گندم - آیش نیز سود خالص کمتری داشته است.